

KATARZYNA AMBRYSZEWSKA*, EDWARD MATUSZAK**¹

*Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

** Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu

GOSPODARSTWA DEMONSTRACYJNE INSTRUMENTEM TRANSFERU WIEDZY I INNOWACJI W ROLNICTWIE²

Nadesłany: 08.03.2020 Zaakceptowany do druku: 14.07.2020

1. Wprowadzenie

Obserwowanie sposobów postępowania innych osób i następnie próby ich naśladowania, zwłaszcza jeżeli funkcjonują w podobnych uwarunkowaniach, nie jest czymś nowym. Ta skłonność ludzi wykorzystywana jest przez innych dla osiągnięcia określonych celów, najczęściej komercyjnych np. pokazy mody, pokazy gotowania, urządzenia domu, malowania, urządzenia ogrodów, pokazy zwierząt hodowlanych itp.

W dydaktyce pokaz wymieniany jest jako metoda oglądowa, oparta na obserwacji, charakterystyczna dla kształcenia zawodowego³. Może występować samodzielnie lub jako metoda występująca z inną metodą np. wykładem. Polega głównie na obserwacji, której towarzyszy komentarz słowny, czyli objaśnienie. Celem pokazu jest ukierunkowanie obserwacji oraz umożliwienie pełnej oceny obserwowanego zjawiska, pracy urządzenia, przedmiotu lub procesu technologicznego. Pokaz może być traktowany jako wzór do naśladowania, jako informacja lub może zastąpić bezpośredni udział w praktycznym wykonywaniu operacji robo-

¹ Wkład pracy: Katarzyna Ambryszevska – 50%, Edward Matuszak – 50%.

² Artykuł powstał w wyniku realizacji projektu pt. „Gospodarstwa demonstracyjne efektywnym instrumentem transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie” realizowanego w CDR w Brwinowie i współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej” Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – PROW na lata 2014-2020.

³ Pokaz – to zespół czynności dydaktycznych nauczyciela, który polega na demonstrowaniu przedmiotów, zjawisk, procesów, czynności przy jednoczesnym, umiejętnym kierowaniu uwagi uczniów na ich istotne cechy [Kupisiewicz, Komeński (www.koweziu.edu.pl)].

czej. Metoda pokazu znalazła również zastosowanie w działalności upowszechnieniowej. Polega na wprowadzeniu w wybranym gospodarstwie określonej innowacji a następnie upowszechnianiu wśród zainteresowanych rolników sposobu jej wprowadzenia i użytkowania [Kujawiński 2014].

Pokazy są szczególnie cenione przez rolników, doradców, naukowców jako doskonała okazja do wymiany wiedzy i uczenia się o innowacjach. Rolnicy cenią je również jako sposobność do dzielenia się doświadczeniami oraz nawiązywania i wzmacniania relacji społecznych. Prowadzenie pokazów w gospodarstwach zależy w dużym stopniu od możliwości ich finansowania. Zwiększenie roli AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation Systems; Systemy Wiedzy i Innowacji Rolniczych) [Evaluation of the Implementation 2019] oraz zwiększenie roli i znaczenia wymiany wiedzy i innowacji w krajowych planach strategicznych dotyczących wspierania rozwoju rolnictwa w latach 2021-2027 [Preparing for future AKIS 2019] może pomóc w pozyskiwaniu środków na prowadzenie demonstracji⁴ w gospodarstwach. Pokazy prowadzone w gospodarstwach powinny być wspierane pod względem finansowym i merytorycznym (w postaci szkoleń i prezentacji metod). Mogą również ułatwić dotarcie do rolników mniej zainteresowanych innowacjami w gospodarstwach, czy mających ograniczone możliwości udziału w innych formach zdobywania informacji i nowej wiedzy. Nowe technologie cyfrowe i media społecznościowe mogą pomóc w informowaniu ułatwiając kontakt i wymianę doświadczeń.

Działania upowszechnieniowe mogą obejmować różne formy, począwszy od jednorazowych pokazów przez spotkania demonstracyjne, w których rolnicy, doradcy oraz przedstawiciele branży spotykają się w celu poznania nowych technologii w danym gospodarstwie, w stałych „gospodarstwach doświadczalnych”, w których wdrażane i demonstrowane są innowacyjne technologie i nowatorskie rozwiązania. Działania upowszechnieniowe mogą dotyczyć wielu aspektów, są planowane z myślą o różnych celach, organizowane przez różne podmioty prowadzące produkcję rolniczą i działalności okołorolnicze.

2. Cel i metoda pracy

Artykuł powstał w rezultacie realizowanego w CDR w Brwinowie projektu pn. „Gospodarstwa demonstracyjne efektywnym instrumentem transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie”, którego celem było:

⁴ Pojęcie demonstracja jest pojęciem używanym w bardzo wielu znaczeniach, a jedno ze znaczeń definiuje demonstrację jako „metodę nauczania polegającą na pokazywaniu tego co się objaśnia”.

- wypracowane założeń do budowy Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych umożliwiających lepsze wykorzystanie potencjału do transferu wiedzy i innowacji podmiotów zaangażowanych w działania demonstracyjne,
- wypracowanie wytycznych dotyczących kryteriów do budowy narzędzia internetowego, które powinno stanowić element dalszego rozwoju oraz tworenia bliższych relacji wewnątrz tworzonej sieci.

Prace koncepcyjne realizowane były w trakcie warsztatów z udziałem rolników (w tym rolników prowadzących gospodarstwa demonstracyjne), doradców, pracowników instytutów badawczych i uczelni rolniczych. Poprzedzone były analizą doświadczeń rolników prowadzących gospodarstwa demonstracyjne, doradców organizujących wyjazdy do gospodarstw demonstracyjnych, doświadczeń Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w budowaniu i funkcjonowaniu gospodarstw demonstracyjnych działających przy WODR w Poznaniu, doświadczenia osób biorących udział w budowaniu gospodarstw demonstracyjnych w ramach projektu „Baltic Deal” oraz europejskiej sieci gospodarstw demonstracyjnych NEFERTITI w Polsce.

W niniejszym artykule przedstawiono część rezultatów projektu dotyczącą podstawowych zagadnień i założeń budowania (tworzenia) sieci gospodarstw demonstracyjnych i wspierania jej funkcjonowania i rozwoju.

3. Ustalanie tematyki pokazów w gospodarstwach demonstracyjnych

Gospodarstwa demonstracyjne buduje się (tworzy) dla realizacji określonych celów. Cele te mogą być różnorodne. Powinny wynikać z potrzeb rolników w zakresie wprowadzania innowacji (dobrych praktyk rolniczych), które w warunkach regionu mogą w największym stopniu wpływać na zwiększenie dochodu rolniczego gospodarstw. Z ustalonych celów wynikać powinna tematyka pokazów w tych gospodarstwach.

Wskazaniem w wyborze tematów pokazów może też być dystans pomiędzy najlepszymi gospodarstwami a pozostałymi gospodarstwami w regionie, o podobnych warunkach gospodarowania, kierunkach i skali produkcji przejawiający się niższymi plonami, gorszymi efektami ekonomicznymi, słabym rozwojem przedsiębiorczości pozarolniczej, mniej skutecznymi działaniami pro-środowiskowymi itp.

Tak więc trudno mówić o priorytetowych tematach w skali całego kraju, za wyjątkiem niektórych tematów wynikających z polityki państwa wobec rolnictwa (np. różne aspekty ochrony środowiska przed zagrożeniami wynikającymi z produkcji rolniczej, przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, bhp w gospodarstwie, wspieranie różnych obszarów przedsiębiorczości około rolniczej na obszarach wiejskich itp.).

Nie należy raz określonych priorytetowych tematów traktować jako stałych czy niezmiennych. Powinny się one zmieniać w miarę jak dostępne będą nowocześniejsze, bardziej efektywne, innowacyjne możliwości do zastosowania w gospodarstwach rolnych.

4. Dobór gospodarstw demonstracyjnych

Wybór gospodarstw demonstracyjnych ma duże znaczenie dla procesu upowszechniania innowacji. Istotne warunki, do uwzględnienia w trakcie wyboru dotyczą: właściciela gospodarstwa (zarządcy), samego gospodarstwa, jego organizacji i kondycji ekonomicznej oraz położenia gospodarstwa.

Wśród rolników jest wielu, którzy z własnej inicjatywy lub z pomocą ośrodka doradztwa rolniczego czy firm komercyjnych prowadzą lub prowadzili pokazy w swoich gospodarstwach. Posiadają doświadczenie, wiedzę, są innowatorami i są zainteresowani kontynuowaniem tego rodzaju działalności. Równocześnie są często ludźmi cieszącymi się zaufaniem lokalnej społeczności. Współpraca z takimi rolnikami jest znacznie ułatwiona, a prawdopodobieństwo naśladowania większe. Jeżeli ich zainteresowania i możliwości techniczne są zbieżne z oczekiwaną tematyką demonstracji ze strony organizatora, wówczas są dobrymi partnerami do współpracy.

Same gospodarstwa powinny być w dobrej kondycji ekonomicznej, spełniać wszystkie wymagane przepisami prawa warunki gospodarowania (wymogi wzajemnej zgodności, ochrony środowiska, bhp oraz porządku i czystości w gospodarstwie) i co bardzo ważne, być możliwie zbliżone wielkością, skalą produkcji do gospodarstw potencjalnych naśladowców.

Gospodarstwo musi posiadać możliwość zapewnienia parkingu, warunków sanitarnych dla większej liczby osób, dojazdu, oznakowania prowadzonej działalności demonstracyjnej.

Bardzo ważną grupą gospodarstw demonstracyjnych są zakłady doświadczalne instytutów rolniczych, uczelni rolniczych, gospodarstwa szkół rolniczych, zakładów COBORU, gospodarstwa demonstracyjne ośrodków doradztwa rolniczego.

Nie należy kreować gospodarstw demonstracyjnych w drodze znaczących dodatkowych nakładów finansowanych ze środków zewnętrznych, gdyż takie działania czynią je „specjalnie uprzywilejowanymi” i tym samym niewiarygodnymi lub mniej wiarygodnymi. Takie działania powinny być realizowane w sytuacji gdy w racjonalnej odległości dla działalności upowszechnieniowej brak jest gospodarstw innowacyjnych w jakiejś priorytetowej i ważnej dla regionu dziedzinie działalności gospodarczej.

5. Współpraca ODR z gospodarstwami demonstracyjnymi

Praktyka działania gospodarstw demonstracyjnych zarówno w Polsce, jak i innych krajach europejskich wskazuje na potrzebę zorganizowania ich działalności upowszechnieniowej dla osiągnięcia dobrych efektów upowszechnieniowych. Sieć gospodarstw demonstracyjnych powinna zmierzać do zapewnienia możliwości realizowania wszystkich priorytetowych tematów na terenie województwa w potrzebnym zakresie.

Ważnym zadaniem organizatora sieci gospodarstw jest zapewnienie informacji potencjalnie zainteresowanym odbiorcom o możliwości zapoznania się z innowacjami realizowanymi w gospodarstwach, które przystąpiły do współpracy w określonym zakresie.

Dobrze jest, gdy współpraca ośrodka doradztwa rolniczego jako organizatora sieci gospodarstw demonstracyjnych na terenie województwa z gospodarstwami, opiera się o ustalone zasady zawarte w umowie lub porozumieniu o współpracy.

Umieszczając informacje o gospodarstwach w Internecie pamiętać należy o konieczności ochrony danych osobowych i ochronie wizerunku (filmy dotyczące gospodarstwa, prowadzonych działań innowacyjnych, zdjęcia, prezentacje). Warunki te można określić i umieścić w porozumieniu o współpracy. Ważne jest, aby informacje zawarte na stronie internetowej sieci były aktualne, każdorazowo uzgadniane i autoryzowane przez rolnika, którego dotyczą – w formie pisemnej.

6. Informacja o gospodarstwie rolnym

Informacja o gospodarstwie pracującym w sieci potrzebna jest w celu przedstawienia na stronie internetowej gospodarstwa i realizowanych w nim działań innowacyjnych i/lub dobrych praktyk produkcyjnych. Powinna zawierać:

1. Ustalenie możliwego terminu przeprowadzenia pokazu (pora roku, miesiąc, dni tygodnia, pora dnia, warunki pogodowe, itp.) – np. od początku maja do 10 czerwca, od wtorku do piątku, w godz. od 10.00 do 14.00.
2. Kontakt bezpośrednio z rolnikiem, telefon, e-mail lub za pośrednictwem np. upoważnionego pracownika WODR lub obydwie możliwości.
3. Opłatę za pobyt w gospodarstwie – cena z posiłkiem lub bez, z degustacją wyrobów wytwarzanych w ramach „małego przetwórstwa”/stałe ceny czy do uzgodnienia z rolnikiem/.
4. Ważna jest również informacja o możliwości prowadzenia pokazu w językach obcych.

5. Oprócz informacji tekstowej bardzo dobrze oceniane są zdjęcia, krótkie filmy, prezentacje.
6. Treść powinna być autoryzowana przez rolnika.

7. Sieć gospodarstw demonstracyjnych

Działania na rzecz zbudowania sieci gospodarstw demonstracyjnych podejmowane były i są przez instytucje, w ramach realizowanych projektów, w tym projektów międzynarodowych, z ambicją tworzenia europejskiej sieci gospodarstw demonstracyjnych – np. gospodarstwa demonstracyjne powstałe w ramach międzynarodowego projektu „Baltic Deal” na terenie każdego województwa z udziałem ośrodków doradztwa rolniczego czy europejska sieć gospodarstw demonstracyjnych NEFERTITI, do której należą również gospodarstwa z Polski. Jest ich jednak zbyt mało by mogły pełnić znaczącą rolę w upowszechnianiu innowacji w Polsce. Od dłuższego czasu podejmowane są również działania w celu stworzenia sieci gospodarstw ekologicznych w Polsce [www.minrol.gov.pl – Wsparcie rolnictwa ekologicznego].

W 2012 roku Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego utworzył sieć gospodarstw demonstracyjnych na terenie województwa wielkopolskiego [www.wodr.poznan.pl]. W sieci funkcjonują gospodarstwa o działalności zarówno zwierzęcej, jak i roślinnej. Zadaniem sieci jest wdrażanie innowacyjnych rozwiązań, najnowszych osiągnięć technicznych i sposobów gospodarowania oraz propagowanie osiągniętych wyników w regionie. W gospodarstwach odbywają się szkolenia, pokazy przeprowadzane przez doradców rolniczych WODR. W gospodarstwach, które wyraziły na to zgodę, istnieje możliwość odbywania praktyk przez uczniów szkół rolniczych i studentów. Gospodarstwa, które podjęły współpracę z WODR figurują na stronie internetowej prowadzonej przez WODR w Poznaniu.

W opinii uczestników warsztatów ośrodki doradztwa rolniczego są dobrymi instytucjami do organizowania i prowadzenia sieci gospodarstw demonstracyjnych na terenie województwa. Na organizatorach sieci spoczywają obowiązki, których realizacja wymaga dużych nakładów systematycznej pracy dotyczącej:

1. Wyboru gospodarstw demonstracyjnych,
2. Zawarcie porozumienia i przystąpienie do sieci,
3. Opracowania planu działalności demonstracyjnej na terenie województwa oraz w każdym z gospodarstw demonstracyjnych,
4. Przygotowania informacji o gospodarstwach, uzgodnienia z rolnikami treści informacji i jej umieszczenia na stronie internetowej. Baza gospodarstw demonstracyjnych powinna mieć możliwość jej przeszukiwania według

kryteriów z punktu widzenia potencjalnych korzystających np. lokalizacja, zakres/temat prowadzonych działań innowacyjnych np. produkcja roślinna, zwierzęca, przetwórstwo, gospodarstwa socjalne, gospodarstwa edukacyjne, chów trzody, bydła itp., tak ażeby potencjalni zainteresowani bezpośrednim kontaktem z gospodarstwem mogli dokonać wyboru na podstawie przyjaźnie dobranych słów kluczowych,

5. Pomocy w przygotowaniu działań demonstracyjnych, występowaniu w roli współprowadzącego demonstracji w gospodarstwie i nadzorowaniu ich prowadzenie,
6. Obowiązkiem organizatora sieci będzie również:
 - aktualizacja informacji o gospodarstwie na stronie internetowej,
 - przekazywanie rolnikom informacji o wydarzeniach (szkoleniach, pokazach, wystawach itp.), na które zapraszani będą właściciele gospodarstw demonstracyjnych,
 - ustalanie pobytu grup rolników zainteresowanych pokazem organizowanym za pośrednictwem WODR,
 - okresowa ocena i weryfikacja gospodarstw w sieci.

8. Okresowa weryfikacja gospodarstw demonstracyjnych

Mysząc o budowaniu sieci gospodarstw demonstracyjnych trzeba przewidzieć, że w dłuższym okresie czasu będą zmieniały się priorytetowe potrzeby dotyczące zarówno tematyki pokazów, jak i potrzeb ilościowych. Konieczne będą zmiany w ramach istniejącej sieci gospodarstw demonstracyjnych i/lub tworzenie nowych, adekwatnie do priorytetowych potrzeb. Weryfikację ułatwić powinna ocena organizowanych w gospodarstwach działań upowszechnieniowych dotycząca ich zakresu, lokalizacji, jak i sposobu prowadzenia. Można do tego celu użyć ankiety wypełnianej przez uczestników pokazów, dostosowanej w swej treści indywidualnie dla oceny poszczególnych gospodarstw lub grup gospodarstw prowadzących pokazy o takiej samej lub podobnej tematyce, dla podobnych grup odbiorców.

Dla gospodarstw przystępujących do sieci gospodarstw demonstracyjnych po raz pierwszy obowiązywać powinny kryteria wyboru. Dla będących w sieci gospodarstw demonstracyjnych coroczna ocena i weryfikacja.

9. Finansowanie działalności gospodarstw demonstracyjnych

Gospodarstwa demonstracyjne realizują dodatkowe funkcje, których nie realizują inne gospodarstwa. Te dodatkowe obszary działalności wymagają dodatkowych nakładów ze strony właścicieli gospodarstw, między innymi takich jak:

- przeznaczenie czasu pracy na przygotowanie gospodarstwa do przeprowadzenia demonstracji i jej przeprowadzenie,
- zabezpieczenie socjalne (toalety, woda, środki czystości),
- przygotowanie zadaszonego miejsca, stołów, ław lub krzeseł,
- ewentualny sprzęt audio/wideo,
- miejsca postojowe dla samochodów,
- ewentualny poczęstunek,
- odzież ochronna,
- odpowiednie oznakowanie miejsca demonstracji,
- inne właściwe dla wymogów prezentacji.

W związku z tym koszty w gospodarstwie wynikające z faktu prowadzenia działalności upowszechnieniowej powinny być kosztami kwalifikującymi się do zwrotu podmiotowi, który je ponosi.

Ośrodki doradztwa rolniczego jako potencjalni organizatorzy sieci gospodarstw demonstracyjnych na poziomie województwa również ponosić będą koszty wynikające z pełnienia roli organizatora takie jak chociażby prowadzenie strony internetowej gospodarstw demonstracyjnych, organizacja wizyt w gospodarstwach, przygotowanie materiałów informacyjnych dla gospodarstw i uczestników wizyt w gospodarstwach oraz bieżące koszty związane z funkcjonowaniem sieci gospodarstw.

Zgodnie z dotychczasowymi propozycjami nowej polityki rolnej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oczekuje się, że AKIS wspierał będzie procesy innowacyjne w rolnictwie. Cechą charakterystyczną AKIS jest współpraca wielu podmiotów jako partnerów wprowadzających innowacje w rolnictwie: doradztwa, jednostek naukowo-badawczych, rolników, placówek edukacyjnych, organizacji i grup producentów, organizacji pozarządowych (NGO) i innych podmiotów, jako partnerów innowacji w rolnictwie. Działalność gospodarstw demonstracyjnych wpisuje się w działalność AKIS, tym samym AKIS może stanowić źródło dofinansowania dla gospodarstw demonstracyjnych i ośrodków doradztwa rolniczego w tym zakresie działalności.

10. Podsumowanie

Działalność demonstracyjna w gospodarstwach rolnych dotyczy różnych sfer produkcji rolniczej i wspierania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Realizuje różne cele, od upowszechniania nowych innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie technologii produkcji rolniczej czy małych form przetwórstwa produktów rolnych i sprzedaży bezpośredniej, poprzez promocję działań prośrodowiskowych, a także inne mniej związane z produkcją rolniczą obszary jak agroturystyka czy gospodarstwa socjalne.

Działalność demonstracyjną prowadzą w większości rolnicy, którzy współpracują z innymi podmiotami takimi jak ośrodki doradztwa rolniczego czy firmy zaopatrujące rolników w środki do produkcji rolniczej.

Organizowana jest w gospodarstwach indywidualnych, a także zakładach doświadczalnych instytutów branżowych, zakładach doświadczalnych uniwersytetów przyrodniczych, przedsiębiorstwach hodowli roślin, COBORU, gospodarstwach szkół rolniczych a także gospodarstwach doświadczalnych firm zaopatrujących rolników w środki produkcji. Jest też niemało gospodarstw, które podjęłyby rolę gospodarstw demonstracyjnych gdyby otrzymały wsparcie merytoryczne, organizacyjne, promocyjne i finansowe.

Jest zatem dobry czas dla ośrodków doradztwa rolniczego na przyjęcie roli organizatora działalności upowszechniającej innowacyjne rozwiązania w obszarze rolnictwa i wspierania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, tym bardziej, że współpracują z wieloma gospodarstwami i są inicjatorami wielu przedsięwzięć o charakterze upowszechnieniowym, a Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego współpracuje z wieloma gospodarstwami demonstracyjnymi na zasadach porozumienia o współpracy.

Pozytywne wyniki działań w tej dziedzinie ułatwiłyby wsparcie finansowe dla gospodarstw w ich lepszym przygotowaniu do pełnienia roli gospodarstwa demonstracyjnego. To wymaga dodatkowych nakładów, które obecnie finansowane są ze środków własnych (głównie w zakładach doświadczalnych, hodowlanych itp.), a także sponsorów zewnętrznych, którymi są samorzady różnego szczebla czy firmy z otoczenia rolnictwa.

Wsparcie finansowe pozwoliłoby zorganizować działalność demonstracyjną w gospodarstwach w sposób bardziej planowy mając na uwadze nie tylko komercyjne zainteresowanie sponsorów z otoczenia rolnictwa ale także w większym stopniu interesy rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

LITERATURA

1. K. Ambryszewska, E. Matuszak (2019): „Gospodarstwa demonstracyjne efektywnym instrumentem transferu wiedzy innowacji w rolnictwie” – raport z realizacji projektu realizowanego w 2019 r. w CDR w Brwinowie, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej” Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich – PROW na lata 2014-2020 – maszynopis.
2. Evaluation of the Implementation of the Farm Advisory System, Final Report – Evaluation Part, 2019.
3. W. Kujawiński (2014): „Formy, metody i środki działalności upowszechnieniowej WODR. Demonstracja, pokaz, instrukcja upowszechnieniowa. Centrum Doradztwa Rolniczego Oddział w Poznaniu, 2014 r.
4. Cz. Kupisiewicz, J. A. Komeński (2009): Słownik pedagogiczny, PWN 2009 (www.ko-weziu.edu.pl).
5. Preparing for future AKIS in Europe Standing Committee on Agricultural Research (SCAR), 4th Report of the Strategic Working Group on Agricultural Knowledge and Innovation Systems (AKIS), DG AGRI (October 2018).
6. Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013.
7. www.minrol.gov.pl – Wsparcie rolnictwa ekologicznego.
8. www.wodr.poznan.pl/gospodarstwa-demonstracyjne

KATARZYNA AMBRYSZEWSKA, EDWARD MATUSZAK

GOSPODARSTWA DEMONSTRACYJNE INSTRUMENTEM TRANSFERU WIEDZY I INNOWACJI W ROLNICTWIE

Słowa kluczowe: *doradztwo rolnicze, upowszechnianie innowacji, gospodarstwa demonstracyjne*

STRESZCZENIE

Artykuł powstał jako wynik projektu pt. „Gospodarstwa demonstracyjne efektywnym instrumentem transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie” realizowanego w CDR w Brwinowie i współfinansowanego ze środków KSOW – PROW na lata 2014-2020.

Celem pracy było wypracowanie założeń do budowy Sieci Gospodarstw Demonstracyjnych umożliwiających promowanie i pełne wykorzystanie potencjału do transferu

wiedzy i innowacji podmiotów zaangażowanych w działania demonstracyjne. Zawiera podstawowe informacje i wskazówki, które mogą ułatwić włączenie się ośrodków doradztwa rolniczego w organizowanie, koordynowanie proinnowacyjnych przedsięwzięć upowszechnieniowych na terenie województw, a tym samym w skali kraju. Wypracowane wskazówki, kryteria i wytyczne mogą być wykorzystane w tworzeniu gospodarstw demonstracyjnych i sieci gospodarstw demonstracyjnych na terenie województw i całego kraju. Prace koncepcyjne realizowane były w trakcie trzech dwudniowych warsztatów z udziałem rolników (w tym prowadzących gospodarstwa demonstracyjne), doradców, pracowników instytutów badawczych i uczelni rolniczych.

KATARZYNA AMBRYSZEWSKA, EDWARD MATUSZAK

DEMONSTRATIVE FARMS AS INSTRUMENT OF KNOWLEDGE AND INNOVATION TRANSFER IN AGRICULTURE

Keywords: *agricultural advisory, innovation dissemination, demonstrative farms*

SUMMARY

The article arose as the result of the project titled 'Demonstrative farms as an effective instrument of knowledge and innovation transfer in agriculture' realized in Agriculture Advisory Centre in Brwinów and co-financed from KSOW-PROW funds for years 2014-2020.

The aim of the project was to work out some assumptions in order to build the National Network of Demonstrative Farms enabling promotion and full usage of potential in knowledge and innovation transfer of entities engaged in demonstrative activities. It contains some basic information and indications which can facilitate the inclusion of agricultural advisory centres in organisation and coordination of pro-innovation and dissemination activities in the area of voivodships and, thereby, in the national scope. The set of the assumptions, criteria and indicators can be used in making relations in demonstrative farms creation and the network of demonstrative farms in the area of counties and the entire country. The conception works were fulfilled during three two-day workshops with farmers participation (including those who lead some demonstrative farms), advisors, research institute employees and agricultural universities.

e-mail: k.ambryszewska@cdr.gov.pl
e.matuszak@cdr.gov.pl